

Wody powierzchniowe

Województwo śląskie wyróżnia się na tle innych województw specyficznymi warunkami wodnymi. Położone jest w przeważającej mierze w zlewisku Morza Bałtyckiego, a jedynie niewielki fragment na południu (w miejscowości Jaworzynka w powiecie cieszyńskim) należy do zlewiska Morza Czarnego. Ponadto województwo dzieli dział wodny między dorzeciami Wisły i Odry. Ta pierwsza ma źródła na terenie województwa, a druga ma swój początek na terenie Republiki Czeskiej. Do dorzecza Wisły należy południowa i wschodnia część województwa, natomiast do dorzecza Odry – zachodnia i północna. Przez północną część województwa płynie Warta – największy dopływ Odry i trzecia co do wielkości największa rzeka Polski – która swój bieg rozpoczyna w Zawierciu na terenie województwa śląskiego.

Obszar województwa podzielono na 6 regionów wodnych: Czadeczki, Górnej-Zachodniej Wisły, Małej Wisły, Środkowej Wisły, Górnej Odry oraz Warty. Największy z nich jest region wodny Małej Wisły, obejmujący odcinek rzeki od jej źródeł na Baraniej Górze do ujścia Przemszy.

Z uwagi na położenie województwa na obszarze wododziałowym jego zasoby wód powierzchniowych należy określić jako skąpe. Są one małe nawet jak na warunki polskie, a na dodatek spora część powierzchniowych zasobów wodnych nie nadaje się do wykorzystania przez ich zanieczyszczenie. Oba te problemy kumulują się na Wyżynie Katowickiej, gdzie jest zarówno mało naturalnych wód powierzchniowych, jak i wiele źródeł zanieczyszczeń. Relatywnie najlepsza sytuacja panuje w południowej części województwa, gdzie górską sieć rzeczną jest gęsta i zasobna w wodę. Najmniejszą gęstością sieci rzecznej cechuje się natomiast Wyżyna Krakowsko-Częstochowska. Dzieje się tak z uwagi na wapienne podłoże Wyżyny, sprzyjające zjawiskom krasowym, które utrudniają istnienie cieków powierzchniowych. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska wyróżnia się także występowaniem dużej liczby źródeł. Najwydajniejsze z nich, źródło Krztyń w Siamoszycach, ma wydajność wynoszącą ponad 200 l/s.

Sieć rzeczną uzupełniają liczne zbiorniki wodne – pojedyncze mają pochodzenie naturalne, a większość stanowią zbiorniki utworzone przez człowieka (antropogeniczne), takie jak zbiorniki zaporowe, groblowe (stawy), ale także zbiorniki w wyrobiskach, nieckach osiadania i zapadliskach. Ewenementem jest bogata sieć pogórnich zbiorników w centralnej części województwa. Te liczne zbiorniki są niezamierzonym efektem ubocznym eksploatacji złóż węgla. Powstały w miejscach, gdzie teren zapadł się nad wyrobiskami. W dolinach rzecznych z kolei – zwłaszcza na południu regionu – liczne są stawy rybne, niekiedy o rodowodzie średniowiecznym. Ich nagromadzenie w dolinach rzek: Knajki, Iłownicy, Jasienicy i Wapienicy oraz w dolinie Wisły, nazywane jest „Żabim Krajem”.

Mapa. Wody powierzchniowe w województwie śląskim (opracowanie własne, 2025)

Zlewisko Morza Bałtyckiego

Dorzecze Odry

